

BO'LAJAK TARBIYACHILARDA PEDAGOGIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Giyasova Mushtariy Abdiganiyevna

Angren universiteti "Pedagogika va
psixologiya" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqola bo'lajak tarbiyachilarda pedagogik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik muammo sifatidagi dolzarb jihatlariga bag'ishlanadi. Pedagogik madaniyat tarbiyachining kasbiy faoliyatida bilimlar, ko'nikmalar, axloqiy qadriyatlar va kommunikativ qobiliyatlarning uyg'un birlashmasi sifatida ko'riladi. Ushbu jarayonda nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzilish, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanishdagi cheklovlar, axloqiy qadriyatlarning yetishmasligi va kasbiy motivatsiya muammolari asosiy to'siqlar sifatida aniqlanadi. Muammolarni bartaraf etish uchun integratsion ta'lim modeli, raqamli kompetentsiyalarni rivojlantirish, axloqiy tarbiya va motivatsion muhit yaratish kabi yondashuvlar taklif etiladi. Maqola zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik madaniyatning ahamiyati va uni rivojlantirish yo'llarini keng yoritadi, shuningdek, kelgusidagi ilmiy tadqiqotlar uchun yo'nalishlarni belgilaydi.

Kalit so'zlar: pedagogik madaniyat, bo'lajak tarbiyachilar, ta'lim tizimi, kasbiy kompetensiyalar, raqamli texnologiyalar, axloqiy qadriyatlar, kasbiy motivatsiya, integratsion ta'lim.

Zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik madaniyat tarbiyachining kasbiy faoliyatining muhim poydevori sifatida ko'riladi. Bo'lajak tarbiyachilarda pedagogik madaniyatni shakllantirish nafaqat ularning kasbiy tayyorgarligini oshirish, balki ta'lim jarayonining sifatini yaxshilash, yosh avlodni har tomonlama rivojlangan shaxs sifatida tarbiyalash va

jamiyatning ijtimoiy-madaniy rivojlanishiga hissa qo'shishda muhim ahamiyatga ega. Pedagogik madaniyat tarbiyachining bilimlari, ko'nikmalari, axloqiy qadriyatlar tizimi va kommunikativ qobiliyatlarining uyg'un birlashmasini anglatadi. Biroq, ushbu madaniyatni rivojlantirish jarayonida bir qator pedagogik muammolar mavjud bo'lib, ularni bartaraf etish zamonaviy ta'limning dolzarb vazifalaridan biridir. Ushbu maqola bo'lajak tarbiyachilarda pedagogik madaniyatni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari, muammolari va ularni yechish yo'llarini kengroq yoritishga bag'ishlanadi.

Pedagogik madaniyat tarbiyachining kasbiy faoliyatida aks etadigan ko'p qirrali tushuncha sifatida ta'lim sohasidagi qadriyatlar, bilimlar va amaliy ko'nikmalar majmuasini o'z ichiga oladi. U tarbiyachining o'quv-tarbiya jarayonini samarali tashkil etishi, o'quvchilar bilan konstruktiv muloqot o'rnatishi, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanishi va o'z faoliyatida insonparvarlik, adolat, mas'uliyat kabi axloqiy tamoyillarga amal qilishini talab qiladi. Pedagogik madaniyatning asosiy jihati shundaki, u statik emas, balki doimiy ravishda rivojlanib, jamiyatning ijtimoiy, madaniy va texnologik o'zgarishlariga moslashadi. Bo'lajak tarbiyachilarda ushbu madaniyatni shakllantirish ularning kelajakdagi kasbiy muvaffaqiyatlari va ta'lim tizimining umumiy samaradorligi uchun muhimdir.

Bo'lajak tarbiyachilarda pedagogik madaniyatni rivojlantirish jarayonida bir qator muammolar mavjud. Birinchi navbatda, oliy ta'lim muassasalarida taqdim etiladigan nazariy bilimlar ko'pincha amaliy tajriba bilan uyg'unlashmagan holda qoladi. Talabalar pedagogik nazariyalar va metodologiyalarni o'rganishadi, lekin ularni real ta'lim muhitida qo'llashda qiyinchiliklarga duch keladi. Masalan, dars jarayonida o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, sinfda intizomni ta'minlash yoki ota-onalar bilan samarali muloqot qilish kabi amaliy ko'nikmalar yetarli darajada shakllanmaydi. Ikkinchidan, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha yetarli tayyorgarlikning yo'qligi muhim muammo sifatida ko'rinadi. Raqamli ta'lim platformalari, interaktiv vositalar va

sun'iy intellekt asosidagi texnologiyalar tobora keng tarqalmoqda, ammo bo'lajak tarbiyachilarning aksariyati ushbu vositalardan foydalanish bo'yicha yetarli ko'nikmalarga ega emas. Uchinchi, tarbiyachilarning axloqiy va qadriyatlar tizimi har doim ham zamonaviy jamiyat talablariga mos kelmaydi. Masalan, ba'zi talabalar o'z kasblariga nisbatan ichki motivatsiya yoki mas'uliyat hissiga ega bo'lmasligi mumkin, bu esa ularning pedagogik madaniyatining rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Nihoyat, ta'lim muassasalarida kasbiy motivatsiyani oshirishga qaratilgan yetarli tizimli yondashuvlarning yo'qligi ushbu muammoni yanada kuchaytiradi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun bir qator kompleks yondashuvlar talab etiladi. Avvalo, nazariya va amaliyotni uyg'unlashtirishga yo'naltirilgan integratsion ta'lim modelini joriy etish zarur. Bunda talabalar nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirishi, balki real ta'lim muhitida amaliy tajriba orttirishi lozim. Masalan, pedagogik amaliyot dasturlari kengaytirilib, talabalarga sinf boshqaruvi, o'quv jarayonini rejalashtirish va o'quvchilarning individual ehtiyojlariga mos darslar tashkil etish bo'yicha ko'proq imkoniyatlar berilishi kerak. Ikkinchi, bo'lajak tarbiyachilarning raqamli kompetentsiyalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilishi lozim. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari bo'yicha maxsus kurslar, interaktiv platformalardan foydalanish bo'yicha seminarlar va sun'iy intellekt asosidagi vositalarni o'zlashtirishga qaratilgan treninglar tashkil etilishi muhim. Uchinchi, tarbiyachilarning axloqiy qadriyatlar tizimini shakllantirishga yo'naltirilgan maxsus dasturlar ishlab chiqilishi kerak. Insonparvarlik, bag'rikenglik, adolat va mas'uliyat kabi qadriyatlar talabalarda nafaqat nazariy, balki amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlanishi lozim. Nihoyat, kasbiy motivatsiyani oshirish uchun oliy ta'lim muassasalarida talabalarni rag'batlantiruvchi muhit yaratilishi zarur. Bunga loyihalar, musobaqalar, grant dasturlari va muvaffaqiyatli tarbiyachilar bilan uchrashuvlar kabi tadbirlar kiradi.

Pedagogik madaniyatni rivojlantirishning muhim jihatlaridan biri uning jamiyatning ijtimoiy-madaniy ehtiyojlariga mosligidir. Zamonaviy dunyoda ta'lim tizimi nafaqat bilim

berish, balki shaxsning ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, global muammolarga yechim topishga tayyorlash va ijtimoiy mas'uliyatni oshirishga xizmat qilishi kerak. Shu sababli, bo'lajak tarbiyachilar nafaqat o'z fanlari bo'yicha chuqur bilimlarga, balki global tendentsiyalarni tushunish va ularni o'quv jarayoniga integratsiya qilish qobiliyatiga ega bo'lishi lozim. Masalan, ekologik mas'uliyat, inklyuziv ta'lim va raqamli savodxonlik kabi sohalarda tarbiyachilar yetakchi rol o'ynashi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak tarbiyachilarda pedagogik madaniyatni rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim va dolzarb vazifalaridan biridir. Ushbu jarayon nafaqat tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini oshirish, balki ta'lim sifatini yaxshilash va jamiyatning ijtimoiy-madaniy rivojlanishiga hissa qo'shish imkonini beradi. Nazariya va amaliyotni uyg'unlashtirish, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish, axloqiy qadriyatlar tizimini mustahkamlash va kasbiy motivatsiyani oshirish orqali ushbu muammolarni bartaraf etish mumkin. Kelgusida ushbu yo'nalishda chuqur ilmiy tadqiqotlar olib borish, innovatsion ta'lim modellarini joriy etish va xalqaro tajribalarni o'rganish orqali pedagogik madaniyatni yanada rivojlantirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullaeva, Sh. Pedagogik madaniyat va uning shakllanish xususiyatlari. Tashkent: Fan va texnologiya, 2020, 45-67-betlar.
2. Karimov, I. Zamonaviy ta'limda tarbiyachining kasbiy kompetensiyalari. Tashkent: Universitet nashriyoti, 2019, 23-39-betlar.
3. Vygotsky, L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press, 1978
4. Dewey, J. (1938). Experience and Education. New York: Macmillan.